

op Maarten Luther en zijn 'doctrïne'. Al het kwaad in de wereld kon de verderfelijke leer van Luther worden toegeschreven. Maarten van Rossum die met zijn Gelderse benden in 1542 een halfhartige - hij had er eenvoudig de militaire middelen niet toe - poging deed om Antwerpen in te nemen was een schrikbeeld voor de bevolking. Toch verkoos Anna Maarten van Rossum boven Maarten Luther: Maarten van Rossum kon je van lijf en goed beroven, maar Luther beroofde je van je zielenheil en dat woog oneindig veel zwaarder. Er was veel in de wereld wat Anna Bijns niet beviel: huwelijken waarin de man zich in de rol van pantoffelheld liet dwingen, het gedoogbeleid van het stadsbestuur waar het ging om de verderfelijke leer van Luther, lakse monniken, schraapzuchtige kooplieden, het gebrek aan vuur in de katholieke verkondiging van het geloof, leken die zichzelf promoveerden tot doctor in de theologie en ga zo maar door. Anna streed met open vizier en in die strijd was er weinig plaats voor nuancering. Anna Bijns, schooljuf, zelfstandig ondernemer en 'volbloed rederijker'. Al vroeg in haar leven koos ze, zoals het een rederijker betaamt, een motto: *Meer zuurs dan zoets*. Voor Pleij is dit meer een 'levensverwachting' dan een 'levenservaring'. Men kan zich echter afvragen of de ervaring, hoe jong ook opgedaan, niet de grondslag vormt van die verwachting.

Met *Anna Bijns van Antwerpen* heeft Herman Pleij een bevlogen en rijk boek geschreven dat deze recalci-trante Antwerpse en haar poëzie een stuk dichterbij brengt. Wat ik mis in mijn boekenkast is haar verzameld werk: een echt papieren boek. Dus Herman, roert de vinnen!

Bas Korthals

James Vance, Dan Burr, *Op weg*

(Uitgever Xtra: Amsterdam, 2011),
202 blz., €19.90.

Het is crisis. Moeder is overleden. Vader is zijn baan kwijtgeraakt, aan de alcohol en besluit zijn beide zoons achter te laten om in Detroit, in de autoindustrie werk te zoeken. Oudere broer brengt af en toe geld in en dus eten. Hoe, dat blijkt later: hij berooft mensen. Als het mis gaat en hij wordt herkend, vlucht hij. Dat betekent ook dat Freddie Bloch er vandoor moet. En zo gaat de twaalfjarige, in plaats van naar zijn bar mitswa, op pad, op zoek naar zijn vader, en leeft het leven van een *hobo* (zwerver). De *graphic novel* van James Vance en Dan Burr, *Op weg*, ademt zowel naargeestigheid als hoop. De omstandigheden – het leven aan de rafelranden van de maatschappij – zijn benauwend. Er is een groot gebrek aan voedsel, maar de hoofdpersonen slagen er steeds in iets te eten te vinden. De omstandigheden in de goederen-wagons zijn primitief, maar toch is er ook hoop in de *Hooverville* (sloppenwijk voor daklozen). De idioten en gestoorden onderweg staan tegenover de evangelisten en aan lager wal geraakte redders. Daar-tussen laveert Freddie Bloch, een hulpeloze jongen, die, wanneer dat echt nodig is, zowel voor zichzelf als voor zijn zieke reispartner Sam weet op te komen.

Op weg is een verzonnen verhaal, oorspronkelijk als eenakter geschreven (door Vance) en later door Burr verstript. Het is een verhaal met historische verwijzingen. Freddie is bijvoorbeeld deelnemer aan de door de communistische partij georganiseerde *Dearborn hunger march*, ook wel genoemd de *Dearborn massacre*. Op 7 maart 1932 liepen zo'n 4.000 personen van Detroit naar de Ford fabriek in Dearborn. Daar

werd door politie en bewakers van Ford op de massa geschoten, met vier doden tot gevolg. In het boek zit Freddie hier middenin, maar kan vluchten voordat ook Sam en hij, als communistische agitatoren, worden opgepakt. *Op weg* is een sobere, zwart-witte *graphic novel*. Het is bruikbaar in lessen wanneer de Grote Depressie in de Verenigde Staten aan bod komt. Bij het vertalen is uitgever Xtra iets te ver gegaan: het was niet nodig om reclameborden, krantenkoppen en dergelijke te vertalen, immers, de doelgroep voor deze *graphic novel* zal die teksten heus wel begrijpen. Het doet afbreuk aan de authenticiteit.

Freddie vindt zijn vader niet. Hij weet wel Sam – die niet lang meer te gaan heeft – thuis, bij zijn vrouw te krijgen. Op het einde, hij is dan 13 en dus een man, gaat hij weer op pad.

Ger Jan Onrust

